

MOLLIE FAUSTMANS KAMP MOT KONSTPatriarkatET

Hela livet kämpade Mollie Faustman mot manschauvinismen, vilken form den än tog sig. 1921 kom en av urladdningarna. Tillsammans med konstnärskollegerna Charlotte Mannheimer och Maj Bring hade Mollie Faustman arrangerat en utställning på Liljevalchs med enbart kvinnliga konstnärer. 17 konstnärinnor delade på utrymmet. Där fanns bland andra de två stjärnorna – enligt vår sentida bedömning – Sigrid Hjertén och Siri Derkert. Utställningen recenserades av kända konstkritiker. Mest kritisk var Albert Engström. Se hans drapa härintill. Även andra manliga skribenter var kritiska. ”Pastischkonst, imitation, stöld, en ormlig mjuk och ogenerad anpassningsförmåga, som höves kvinnan i äktenskapet men ej vid paletten”, skrev Gustaf Näsström.

Albert Engström var 52 år när han skrev denna drapa i Strix 1921. Året efter blev han en av de aderton i Svenska Akademien och 1925 professor vid Konsthögskolan och strax därefter filosofie hedersdoktor i Uppsala. Redan 1897 hade han grundat skämttidningen Strix vars redaktör och främste skribent han hela tiden var.

Albert Engströms drapa om fruntimmerskonst

Jag besökte häromdagen fruntimmernas utställning hos Liljevalch och något så förskräckligt har jag aldrig sett. Det fanns naturligtvis några ljuspunkter, annars hade jag antagligen av ledsnad och avsky fått slag och kvitterat det jordiska. Fröken Anna Sahlström t ex har den sanna naiviteten och konstnärliga instinkter samt bör kunna bli något om hon arbetar mycket och håller sin själ ren från modernt slagg och går sin egen väg. Fröken Trotzig målar som en hel karl – om nu detta är idealet för en kvinna som konstnärinna. Men fröken Slör skall inte tro att hon klarar sig genom att sätta så lite som möjligt på duken. Det finns inga genvägar i konst. Hur kan man förresten utställa en sådan smörja som den duk hon kallar porträtt av dr Gustaf Upmark? Det är inte Gustaf Upmark mer än mina gamla galoscher. Uruselt både som färg och teckning. Lär sig teckna, lilla Slöör och lär sig måla också. Sluta sen med hela jobbet!

De andras namn nämner jag inte. Möjligen fröken Fischerström. Och då har jag varit mycket hygglig och diskret.

Men om de andra vill jag ändå säga några visa ord. Det är en skam för hela kvinnokönet att ställa ut sådan vidrig talanglöshet. Smutsigt i färg, ointelligent pretentiöst, härmning, aperi, idioti. Inte är väl den lokalen gjord för sådana sopor. När kvinnorna visa sig sakna självkritik till den grad bör de förbjudas att blamera sig själva och landet till den grad som nu. Nu på värkanten hoppas jag emellertid att värkänslorna tar överhand hos de målade rösträttsägarinnorna, så att de håller sig ifrån denna ovärdiga lek med i sig själva vackra färger och jungfruliga dukar. Gå ut och älska, små gryn! Det passar er bättre. Men väljer ni inte bättre färger i era kläder och visar så lite smak i ert uppträdande som hos Liljewalch, låter nog få karlar lura sig. Vilken liten sömmerska som helst har bättre smak.

Ni ser ju att det inte går att producera konst – åtminstone hör ni det nu! Och lita på mina ord, ty jag är en erfaren man. Om ni jagar bort er konstfluga, lär er laga mat och föra hushållsböcker, då kommer vi män med våra starka, av våren inspirerade känslor och gör era liv till en fest. Ni blir gifta hela bunten för att i sinom tid föda sunda barn till världen. Behöver ni sedan lite konst, skall vi karlar måla starka och välgjorda tavlor åt er både för kök och sängkammare. Men hustavlan skall ha hedersplatsen.

MOLLIES MOTATTACK

I det sista numret 1921 av konst- och litteraturtidskriften ARES går Mollie Faustman frejdigt till motangrepp. Hon konstaterar att ingen förnuftig människa tror att männen skriver dylika artiklar som en protest mot dåligt måleri. Det är, skriver Mollie, en protest mot målarinnor, och hon fortsätter:

”Jag skulle också gärna lämna hr E. och hans gelikars känslotänkande åt sitt värde, om det inte vore så förbaskat genant detta, att just mitt kära fosterland skall gå främst av alla länder i fråga om manligt hysteri. Jag undrar vad det kan bero på att svenska karlar är så livrädda för kvinnlig konkurrens? Så att de t o m hotar med att göra vårt liv till en fest bara vi slutar måla.

Detta Strixcitat är varken det dummaste ej heller det rääste, jag läst, å propos kvinnor som konstnärer, utan tämligen typiskt. Jag tar upp det, fastän post festum, för att ej året skall gå ut utan att jag gjort vad jag kunnat för att försvara de försvarslösa och ge ett nyp åt det slags översitteri som ovanstående är ett prov på. I Frankrike är icke konst en könsfråga, inte heller i Norge eller Danmark och naturligtvis inte i Ryssland eller Polen. I dessa länder förlorar inte en karl allt sinne för proportioner, därför att en kvinna målar och målar bra. Han vill naturligtvis gärna måla bättre, men gör han inte det, så tillgriper han inte infama vapen för att hämnas. Här klappas kvinnliga konstnärer faderligt på huvudet så länge de är tillräckligt usla, men ve dem om de vill något och kan vad de vill. Då kommer den vårlige och härlige mannen och slår dem i huvudet med Nietzsche, Weiniger, Schopenhauer och

hela raden av perversa filosofer, efter råd och lägenhet utökade med det egna lilla sårade ingeniets påhitt. Då gör det detsamma hur vi målar, att vi målar är mer än tillräckligt. Språket är rikt på skällsord. Herr Engström begagnar sig av aperi, härmning, idioti, blamering av landet. Men det finns mycket mer som kan användas. Riskan är ingen: det är inte svenska konstnärers vana att dra blankt för en kvinnlig kamrat.

Om vi stackars kvinnfolk hade haft vett att från början framträda under något antaget karlnamn, som de kvinnliga författarna måste göra förr i världen, hade mycket dumt skrivers bortfallit. Alla dessa långa ingresser om kvinnlighet och manlighet som varje medelgod och undermålig kritiker börjar sin recension med, då han vet att konstnären är en kvinna. Samma tavlor hade tagits upp till bedömning, men halva skriversiet hade fallit bort.

Konst bör enligt mitt förmenande behandlas som konst, oberoende av vem som gjort den. Här diskuteras nu var dag, hur en kvinna **bör** måla. Det vore lika gott att ”ni män” talade om hur en rödhårig eller puckelryggig **bör** måla. Förstår ni inte att man målar som man är, efter sitt temperament. En svensk måste inte med nödvändighet måla tallar och kullor, icke ens nödvändigtvis ha ett blont och kallt färgsinne, lika litet behöver en kvinna ha en söt och ljuvlig färg. En svensk **kan** ha ett romersk känsloliv och en stark och glödande färg, en kvinna kan ha ett kraftigt och oberoende temperament. Resonemanget om nationell konst och kvinnlig konst borde kunna få dö sin ålderdoms död. **Det enda viktiga är att var och en målar efter sin speciella egenart.** Är man speciellt nordisk lär detta röja sig i ens konst, är man speciellt kvinnlig lär detta också visa sig i konsten, för så vitt man är ärlig motsitt innersta jag. Med kvinnlig menar jag då känslig, vek, försynt, men **icke** svag, konventionell, beroende. Detta senare kallar jag **dålig** och jag anser det så vanliga likhetstecknet mellan kvinnlig och dålig vara i någon mån överdrivet.